

Motion till riksdagen 2025/26:4097

av **Annika Hirvonen m.fl. (MP)**

med anledning av prop 2025/26:235 Skärpta regler om utvisning på grund av brott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2025/26 Skärpta regler om utvisning på grund av brott, förutom de delar som avser 8 kap. 1 § 3 p och 2 § samt 20 kap 2 § och 5 §.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en utvärdering av om 2022 års skärpta regler om utvisning på grund av brott fått effekt, med ett brett mandat att analysera hur dagens regler tillämpas och därefter föreslå nödvändiga förändringar för att stärka upp och förtydliga regelverket och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som skärper brottsofferperspektivet vid våld i nära relation där familjen som blivit utsatt kan behöva leva med skyddad identitet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur det särskilda skyddet för personer som kom till Sverige före 15 års ålder kan ses över för att åstadkomma en reglering som tydligare kan ta hänsyn till varje enskilt fall och där tröskeleffekterna blir mindre och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om hur verkställighetshinder enligt 8 a kap. 3 § utlänningslagen ska beaktas på ett rättssäkert och ändamålsenligt sätt och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det är viktigt för trovärdigheten för såväl rättspolitikerna som migrationspolitiken med en effektiv lagföring av personer som begår brott och att icke-medborgare som gjort sig skyldiga till allvarlig eller upprepad brottslighet ska kunna utvisas ur Sverige. När Miljöpartiet satt i regering bidrog vi till att skärpta reglerna för när utvisning på grund av brott kan ske, så att fler som begått brott också kan utvisas i samband med dom. Samtidigt är det avgörande att lagstiftning som kan få så långtgående konsekvenser för den enskilde vilar på gedigna underlag och att regelverket utformas på ett ändamålsenligt, rättssäkert, proportionerligt och förutsebart sätt.

Enligt Miljöpartiets mening finns det skäl att ifrågasätta de förändringar som regeringen nu lägger fram. Flera remissinstanser, däribland Advokatsamfundet, Justitieombudsmannen, Institutet för mänskliga rättigheter och Diskrimineringsombudsmannen, har riktat tung kritik mot både regeringens behovsanalys och lagstiftningens utformning. Advokatsamfundet håller med om att det finns ett behov av att kunna utvisa personer som begår brott, men betonar samtidigt att den skärpning som gjordes av regelverket 2022 ännu inte analyserats och utvärderas på ett tillförlitligt sätt.

Vidare efterfrågar Justitieombudsmannen en analys av hur regeringens förslag samspelar med andra parallella reformer och Diskrimineringsombudsmannen framhåller att det är svårt att överblicka förslagens konsekvenser, vilket även det indikerar behovet av en bred analys och utvärdering av 2022 års reform.

För Miljöpartiet är det av särskild betydelse att Lagrådet avstyrker att regeringens förslag genomförs. Lagrådet konstaterar att tiden sedan 2022 års reform är alltför kort för att utfallet ska kunna bedömas på ett tillräckligt säkert sätt och att regeringens slutsatser inte vilar på några närmare undersökningar av hur domstolarna faktiskt tillämpar dagens regler. Regeringen kan därmed inte visa på tydliga brister i dagens reglering som motiverar de åtgärder man nu föreslår. Lagrådet pekar också på att delar av den föreslagna regleringen är problematisk i sin utformning och att vissa av de

förändringar regeringen säger sig vilja åstadkomma i praktiken redan kan uppnås inom nuvarande regelverk. Enligt Miljöpartiets mening är Lagrådets kritik allvarlig. När regeringen väljer att gå vidare trots att Lagrådet avstyrker förslagen och trots tydliga invändningar från flera tunga remissinstanser, visar det på en oroande nonchalans inför kraven på rättssäker och genomarbetad lagstiftning. Miljöpartiet delar Lagrådets och remissinstansernas kritik. Avsaknaden av en utvärdering försvårar bedömningen av vilka effekter den gällande lagstiftningen fått och därmed behovet av nya skärpningar.

Det är självklart att den som gjort sig skyldig till allvarliga brott ska kunna utvisas i samband med dom och att domstolen ska kunna ta ställning till skälen för och emot utvisning i varje enskilt fall. Därför står Miljöpartiet bakom de regler som gäller sedan 2022. Sedan 2022 gäller att brottslighet med ett straffvärde motsvarande minst sex månaders fängelse innebär att frågan om utvisning blir aktuell. Vi ser inte att det är motiverat att sänka den gränsen till 14 dagars fängelse. De är inte rimligt att ringa brott såsom snatteri, ska leda till utvisning. Utvisning innebär att en människa blir av med hela sitt privatliv i Sverige, sitt hem och sitt arbete. Regeringens förslag brister i proportionalitet.

Regeringens förslag innebär även att sänka tröskeln innebär att utvisning aktualiseras i betydligt fler fall och att åklagare till och med ska vara skyldiga att yrka på utvisning i fall där åklagaren på förhand vet att det inte kan bli utfallet. Det är ett slöseri på värdefulla resurser inom rättsväsendet som borde gå till att bekämpa den grova organiserade brottsligheten och till att se till att fler människor som drabbas av brott får upprättelse, även vid ringa brottslighet och när utvisning inte är en proportionerlig konsekvens av brottet.

Med det sagt anser inte Miljöpartiet att dagens ordning är felfri. Tvärtom har vi noterat flera fall där personer dömda för mycket allvarlig brottslighet inte utvisas, trots att det till synes funnits starka skäl för det. En sådan ordning är såklart uppseendeväckande. Det finns därför goda skäl att se över hur dagens reglering fungerar i praktiken. Enligt Miljöpartiets mening är det angeläget att tillsätta en bred översyn av reformen från 2022, med ett brett mandat att analysera hur dagens regler tillämpas och därefter föreslå nödvändiga förändringar för att stärka upp och förtydliga regelverket.

En sådan översyn bör särskilt granska hur domstolarna bedömer skälen för och emot utvisning. Regeringen föreslår vissa ändringar i denna del och vi ställer oss bakom delar av detta - men vi kan tyvärr konstatera att dessa är otydliga och i värsta fall otillräckliga. Lagrådet skriver att regeringens förslag om att avvägningen av skälen för och emot

utvisning i fler fall ska leda till utvisning framstår som en självklarhet. Lagrådet menar att detta redan görs idag och att det inte är självklart att regeringens förslag kommer få någon effekt i praktiken. Det är beklagligt att regeringen går fram med ett så svagt förslag. Enligt vår mening måste det tydligare framgå vilka omständigheter som ska kunna leda till utvisning.

Det finns fall där skälen för utvisning bör väga tyngre. Särskilt gäller det när någon har begått allvarliga brott mot en familjemedlem eller närstående men inte utvisas med hänvisning till anknytning till samma familj. När familjen behöver leva med skyddade personuppgifter på grund av våld och hot från en familjemedlem, och i praktiken få sin egen frihet kraftfullt begränsad, bör anknytningen som gärningsmannen har till medlemmar i samma familj inte kunna väga tyngre änd skälen för utvisning. Skyddet för brottsoffer och brottsoffers trygghet bör ha större betydelse i avvägning av skälen för och emot utvisning. Miljöpartiet föreslår därför att regeringen återkommer med sådana förslag.

Dessa typer av förändringar hade Miljöpartiet kunnat ställa sig bakom, men då krävs ett seriöst och rättssäkert lagstiftningsarbete - inte ännu ett hafsverk från regeringen.

När det gäller regeringens förslag att ta bort det särskilda skyddet för personer som kom till Sverige före 15 års ålder anser Miljöpartiet att den nuvarande ordningen bör ses över för att åstadkomma en reglering som tydligare kan ta hänsyn till varje enskilt fall och där tröskeleffekterna blir mindre. Vid bedömningen av skälen för och emot utvisning bör domstolen inte bara kunna beakta om den dömde har kommit till Sverige före 15 års ålder, men också hur tidigt personen kom hit och hur lång tid personen levt i Sverige. Den som till exempel är född i Sverige eller tillbringat större delen av sin uppväxt här har i regel en mycket stark anknytning till Sverige. Detsamma kan antas inte vara fallet för personer som kom till Sverige precis innan 15 årsdagen. Denna skillnad bör tydligare avspeglas i lagstiftningen.

När det slutligen gäller frågan om att verkställighetshinder inte längre ska beaktas av allmän domstol, är det Miljöpartiets utgångspunkt att det är viktigt för rättssäkerheten att utvisningsbeslut faktiskt kan verkställas när utvisning döms ut. När domstolen ska ta ställning till frågan om utvisning kan det finnas situationer där det är rimligt att inte beakta verkställighetshinder eftersom omständigheterna som utgör verkställighetshindret skulle kunna förändras inom preskriptionstiden. I dessa fall och vid grov brottslighet vore det rimligt att kunna döma till utvisning. Samtidigt krävs ett tydligt och sammanhållet regelverk som klargör hur verkställighetshinder ska beaktas.

Om domstolen utvisar, med ett gällande verkställighetshinder, ska det inte leda till att den dömda riskerar att hamna i en situation där det blir omöjligt att försörja sig. En sådan situation riskerar leda till fortsatt brottslighet. Regeringen bör därför återkomma med förslag om hur verkställighetshinder enligt 8 a kap 3 § ska beaktas på ett rättssäkert och ändamålsenligt sätt samt med förslag som ger de människor som hamnar i limbo lagliga möjligheter att arbeta.

Samtidigt vet vi att den grova organiserade brottsligheten utnyttjar människor som är i en utsatt position och det är rimligt att skapa utrymme för en mer nyanserad straffmätning. Vi ställer oss därför bakom regeringens förslag i den delen.

Annika Hirvonen (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Camilla Hansén (MP)

Nils Seye Larsen (MP)

Mats Berglund (MP)

Jan Riise (MP)